

PRITARTA

Anykščių rajono savivaldybės tarybos
2020 m. birželio 25 d.
sprendimu Nr. 1-TS-192

PATVIRTINTA

Antano Baranausko pagrindinės
mokyklos direktoriaus
2020 m. birželio mėn. 30 d.
įsakymu Nr. V-79

**ANYKŠČIŲ ANTANO BARANAUSKO PAGRINDINĖS MOKYKLOS SPECIALIOJO
UGDYMO SKYRIAUS-DAUGIAFUNKCIO CENTRO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

Švietimo teikėjas – Anykščių Antano Baranausko pagrindinė mokykla.

Teisinė forma – biudžetinė, nesiekianti pelno Savivaldybės švietimo įstaiga, turinti viešojo juridinio asmens statusą.

Grupė – bendrojo ugdymo mokykla.

Adresas – S. Nėries g. 5, Anykščiai.

Ikimokyklinis ugdymas teikiamas Anykščių Antano Baranausko pagrindinės mokyklos Specialiojo ugdymo skyriuje-daugiafunkciame centre, adresu Smėlio g. 5, Anykščiai.

Vaikai ir jų poreikiai. Anykščių Antano Baranausko pagrindinės mokyklos Specialiojo ugdymo skyriaus-daugiafunkcio centro (toliau – centras) jungtinėje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėje ugdomi specialiujų ugdymosi poreikių vaikai nuo 3 iki 6(7) metų. Centras tenkina sveikatos, fizinio ir psichinio saugumo, žaidimo, bendravimo ir bendradarbiavimo, pažinimo, meninio ugdymo ir saviraiškos vaiko poreikius. Centre sudaryta humaniška, rami, vaiką tausojanti aplinka, kurioje gerbiama vaiko asmenybė. Vaikas gali rinktis veiklą pagal pomėgius, galias, lavėti tiek, kiek kiekvienas turi prigimtinių jėgų.

Centras, atsižvelgdamas į vaiko poreikius pritaiko, individualizuoja ir įgyvendina ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas. Centrą lanko specialiųjų poreikių vaikai, turintys didelių ir labai didelių ugdymosi poreikių: kompleksinę negalią dėl labai sunkių judesio ir padėties sutrikimų, ugdymosi sunkumų dėl sulėtėjusios raidos bei įvairiapusių raidos sutrikimų ir kt.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Centre dirba kvalifikuoti pedagogai, gebantys ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas, naudoja modernias, netradicines darbo su vaikais formas. Pedagogai stengiasi pažinti kiekvieno vaiko individualybę, pasirinkti ir taikyti tinkamas ugdymo strategijas, rašo pritaikytas, individualizuotas ugdymo programas, suteikia vaikui kokybišką globą ir ugdymą, geba sukurti psichologiškai saugią aplinką, palaikyti ir stiprinti vaiko galias, tinkamai vertinti jo pasiekimus bei daromą pažangą. Pedagogai ir specialistai – patyrę, rūpestingi, kompetentingi, gebantys keistis, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys, įgiję kvalifikacines

kategorijas ugdytojai. Centro veikla nuolat tobulinama, dirbama komandiniu būdu. Pedagogai geba pagrįsti savo veiklą, kelti savo kvalifikaciją, skleisti pozityviają darbo patirtį įstaigoje, rajone ir respublikoje.

Anykščių Antano Baranausko pagrindinėje mokykloje veikia Vaiko gerovės komisija, kuri atlieka pirminį ar pakartotiną vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimą, esant reikalui kreipiasi į Anykščių švietimo pagalbos tarnybą; bendradarbiaudama su specialistų komanda ir tėvais aptaria ir sudaro individualius pagalbos vaikui planus, teikia konsultacijas ugdytinių tėvams.

Pagalbą vaikams ir konsultacijas tėvams teikia ikimokyklinio ugdymo mokytojai, mokytojo padėjėjas, logopedas, specialiojo ugdymo pedagogas, socialinis pedagogas, psichologas, kineziterapeutas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas.

Regiono ir švietimo teikėjo savitumas. Vaikų ugdymui išnaudojama palanki centro aplinka. Netoli yra Šventosios pažintinis takas, kur pasivaikščiojimų metu galime grožėtis augmenija, gyvūnija, stebėti gamtą visais metų laikais, įgyti mokėjimų ir įgūdžių natūralioje aplinkoje. Šalia esantis vaikų-lopšelis darželis, koplyčia, poliklinika, mokykla, biblioteka, bažnyčia padeda ugdyti sveikatos, pažinimo, socialinę kompetencijas, suteikia vaikams daug informacijos apie mūsų miestą, žymias vietas, žmones, kultūrą, tradicijas, vaikai turi galimybę pajusti gamtos grožį, mokytis mylėti, puoselėti ir saugoti gamtą.

Centras bendradarbiauja su miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, mokyklomis, švietimo, visuomenės sveikatos priežiūros, vaiko teisių ir kitomis institucijomis, su šeimomis ir socialiniais partneriais, organizuojami vaikų ir bendruomenės sportiniai ir meninės raiškos renginiai: šventės, pramogos, konkursai, bendruomenės parodos, dalyvaujama rajono, respublikos konkursuose, parodose, akcijose, edukaciniuose ir meniniuose projektuose. Organizuoja vaikų maitinimą ir pavežėjimą į/iš centro, vaikus aprūpina specialiosiomis ugdymo priemonėmis.

Kiekvienam vaikui ikimokyklinio ugdymo programa yra pritaikoma arba individualizuojama. Į programos turinį integruojamos šios programos: dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo bei alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Bendradarbiavimo su tėvais principai: sistemingumas, įtraukimas į ugdymo organizavimą ir vykdymą, tarpusavio pasitikėjimas. Bendradarbiaudami su tėvais vadovaujamės principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaikų labui. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima vyksta abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, konfidencialumu, pagarba ir dėmesiu. Bendrauti su tėvais padeda: individualūs ir grupiniai pokalbiai, projektai, atvirų durų dienos, teminės savaitės, proginiai koncertai, šventės, parodos, bendros kelionės, ekskursijos, padėkos, laišakai.

Tėvai nuolat gauna informaciją apie grupės darbo organizavimą, jos veiklos tikslus, uždavinius, ugdymosi turinį, skatinami dalyvauti ugdymo procese. Pedagogai nuolat informuoja tėvus apie vaiko ugdymosi pasiekimus, drauge sprendžia iškilusias problemas. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba bei dėmesiu.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą. Ugdymo metodai, būdai, formos parenkami atsižvelgiant į ugdymo tikslus ir uždavinius, vaikų amžių, gebėjimus ir poreikius, metų laikus, regiono bendruomenės socialinius ir kultūrinius ypatumus. Ugdymo procese didelis dėmesys skiriamas vaiko individualumui, jo saviraiškos ir kūrybiškumo puoselėjimui.

Siekiamo, kad vaikai užaugtų sumanūs, kūrybingi, aktyvūs, sąmoningi piliečiai, veikiantys savo bendruomenės labui.

Rengiant Programą, vadovautasi Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatomis, kurios garantuoja vaiko teisę būti aktyviu įstaigos dalyviu, suteikia galimybę reikšti savo nuomonę, siūlyti

sumanymus, dalyvauti priimant sprendimus, turinčius įtakos vaiko aplinkai, dienos ritmui, gebėjimų ugdymuisi, taip pat Vaiko gerovės valstybės politikos strategija, kurioje pabrėžiamas vaikų sveikatos saugojimas, vaikų apsaugos nuo visų formų smurto ir išnaudojimo gerinimas, pavojaus vaikų sveikatai mažinimas, atkreipiamas didelis dėmesys į sveikos aplinkos sukūrimą vaikams, pabrėžiama, kad vaikai turi jaustis saugūs ir orūs, plečiamos vaikų priežiūros paslaugos šeimoms, didinama visokeriopa parama vaikams ir šeimai.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programa grindžiama šiais principais:

Humaniškumo. Pastebimas ir gerbiamas kiekvienas vaikas. Pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam ugdymas vyksta ramioje saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių išreikšti save, parodyti savo gebėjimus.

Demokratiškumo. Skatinama lygiavertė vaiko ir suaugusiojo partnerystė ir sąveika, kai ugdytojas orientuojasi į vaiką kaip asmenybę.

Individualizavimo. Atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veikla, kuri užtikrina sėkmingo kiekvieno vaiko ugdymąsi.

Vertybinių nuostatų. Ikimokyklinio ugdymo programos turinys nukreiptas į vaiko prigimtinių poreikių tenkinimą, dvasinių vertybių, Anykščių krašto, Aukštaitijos regiono tradicijų, papročių, tautos etnokultūros vertybių puoselėjimą.

Tęstinumo. Ikimokyklinio ugdymo programos turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu. Atkreiptas dėmesys į vaiko turimą patirtį ir gebėjimų lygį. Numatyta ugdymo turinio raida ir progresas.

Konfidencialumo. Teikiama informacija susijusi su vaiko pasiekimais ir problemomis tik asmeniškai tėvams, su vaiko ugdymusi susijusiems asmenims ir institucijoms, besirūpinančioms vaiko gerove.

Grįžtamojo ryšio. Siekiama tėvų ir mokytojų keitimasis informacija apie vaiko ugdymą(si).

III SKYRIUS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis, tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius.

Uždaviniai:

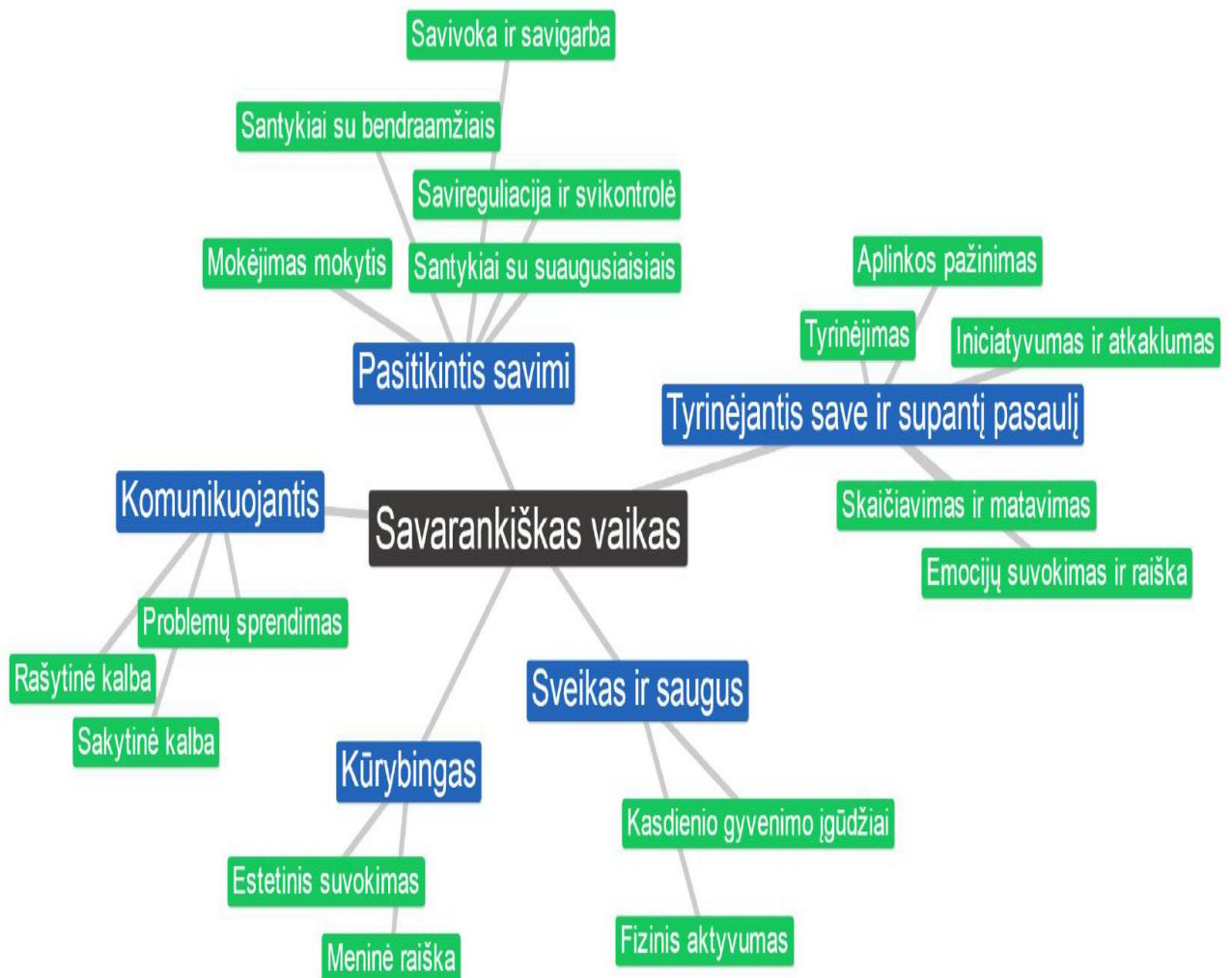
1. Plėtoti individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias.
2. Kurti pozityvius vaiko-šeimoms-pedagogo santykius, grindžiamus partneryste, bendravimu ir bendradarbiavimu, mokyti(is) spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
3. Siekti, kad vaikai mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones pagal savo ugdymosi galimybes.

4. Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, skatinant sveiką ir saugią gyvenimą.
5. Užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermę.

IV SKYRIUS UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Programoje numatytas ugdymo turinys – orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją vertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą, planuojamas pagal metų laikus, temas, ugdytinas kompetencijas.

Ikimokyklinio ugdymo programoje turinys pateikiamas, atsižvelgiant į esminius ugdymo(si) lūkesčius (pasitikintis savimi, tyrinėjantis save ir supantį pasaulį, komunikuojantis, sveikas ir saugus, kūrybingas), kurie sąlygiškai siejasi su 17 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių (schema).

Ugdymo turinys

Eil. Nr.	Esminiai vaiko ugdymosi lūkesčiai	Žingsniai (vaiko metai)	Gebėjimai ir žinios (pasiekimai)	Vaiko veikla
1.	Pasitikintis savimi			
1.1	Savivoka ir savigarba	1 žingsnis	Reaguoja į pasakytą savo vardą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną	Tyrinėja save veidrodyje, tapatina su draugais.
2 žingsnis		Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje. Išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugęs draudžia tai daryti	Įvardina, berniuką, mergaitę. Pasako savo vardą. Žaidžia vardų žaidimus: atsiliepia pašauktas vardu;	
3 žingsnis		Kalba pirmuoju asmeniu „Aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų tyrinėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių. Didžiuojasi tuo, ką gali pats padaryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir vaikai jį mėgsta ir priima	padrąsintas, save vadina vardu; pasako vardą kitam, parodydamas pirštukais metus. Žaidžia įvairius žaidimus su veidrodžiu. Skiria save, rodo nuotraukose šeimos narius, brolių, sesę ir kitus. Aiškinasi, kad kiekvienas žmogus turi šeimą, namus. Moksi pasakyti savo vardą, piršteliais parodyti savo amžių. Vardina žmogaus kūno dalis, aiškinasi, kam reikalingos kojos, ausys ir kt. kūno dalys. Mėgdžioja suaugusiojo rodomus judesius, imituoja	

			gyvūnus judesių pagalba
		4 žingsnis	<p>Pasako, kaip jaučiasi ir ko nori.</p> <p>Supranta, kad suaugęs negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu.</p> <p>Mano, kad jis yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina</p>
		5 žingsnis	<p>Supranta, kad jis buvo ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras/moteris (tėvelis ar mamytė).</p> <p>Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. Apibūdina savo išvaizdą, kalba apie šeimą, draugus.</p> <p>Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiųjų vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų</p>
		6 žingsnis	<p>Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą. Ima save suvokti, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti. Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių.</p> <p>Save apibūdina nusakdamas fizinės ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei.</p> <p>Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo ženklus</p>
			<p>Pasakoja apie save: amžius, išvaizda, lytis, pomėgiai, gebėjimai. Ieško savęs nuotraukose, stebi save veidrodyje. Žaidžia bendravimo žaidimus, kartoja ir įsimena savo vardą, pavardę, kitų vaikų vardus, pomėgius.</p> <p>Diskutuoja, kokie patys vaikai yra, ko nori, kaip jaučiasi.</p> <p>Klausosi literatūros kūrinėlių ir aiškinasi, kas patinka, o kas ne, kas gera, o kas bloga. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: pasakoja, ką geba.</p> <p>Žiūrinėja savo ankstesnių metų ir dabartinių metų darbų albumus, pastebėdami, kiek daug išmoksta augdami. Sudaro savo gyvenimo liniją iš piešinėlių, paveikslėlių, nuotraukų.</p> <p>Demonstruoja savo fizinių galimybių, pozų, judesių tobulumą, išradingumą</p>

				<p>žaisdami su daiktais. Dalyvauja įvairioje veikloje (meninė, sportinė, gamtos, aplinkos pažinimo), kuriose atskleidžia geriausias savo savybes. Apie savo veiklą, pasakoja suaugusiems ir vaikams, džiaugiasi, rodo, ką nuveikęs. Stebi, tyrinėja, komentuoja grupės, šeimos gyvenimą. Klausosi kūrinėlių apie gražų šeimos narių bendravimą, pagarbą, rūpinasi vieni kitais, vaikų, senelių bei tėvų panašumą. Žiūrinėja knygeles, savo šeimos nuotraukas, įvardina šeimos narius. Kalba judesiais, išreiškia meilę šeimos nariams. Laikosi šeimos ir bendruomenės susitarimų, tvarkos. Perkelia į grupę savo šeimos patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Domisi vietinėmis šventėmis, dalyvauja jose</p>
1.2		1 žingsnis	Trumpam susitelkęs, apžiūrinėja, klausosi, čiupinėja. Gerai jaučiasi	Laiku valgo, eina į lauką pasivaikščioti,

Savireguliacija ir savikontrolė		įprastoje aplinkoje. Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas	laiku miega, žaidžia ir t. t. Pripranta prie ritualų ir jų laikosi. Ieško emocinio supratimo, auklėtojos (lipa ant kelių, prašosi paimamas ant rankų). Reiškia savo emocijas, pasitenkinimą, palankumą kitam: šypsosi, juokiasi, glosto, apkabina, bučiuoja, vadina vardu. Siekia geros savijautos, pasakoja apie save, savo šeimą, aprangą. Domisi patrauklia veikla, gerai jaučiasi grupės aplinkoje. Žaidžia emocinius žaidimus (kykavimo, mylavimo). Gina save protestuodamas: garsiai verkia, bėga šalin, prieštarauja (ne, nenoriu)
	2 žingsnis	Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas	
	3 žingsnis	Atkakliai laikosi savo norų. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Žaisdami kalba su savimi. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir draudimų. Nueina šalin, jeigu kas nepatinka, atsisako bendros veiklos, nekalba	
	4 žingsnis	Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. Ramioje situacijoje įvardina savo ar kito netinkamo elgesio galimas pasekmes, bando laikytis tinkamo elgesio taisyklių	Tyrinėja savo ir kitų elgesį, atlieka kai kuriuos įpareigojimus, nurodymus. Aptaria grupės taisykles. Klausosi kūrinėlių, diskutuoja apie
	5 žingsnis	Primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.	vaikų gerus ir blogus darbus. Žaisdami,

			<p>Lengviau priima dienos ritmo pasikeitimus.</p> <p>Primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų kontrolės</p>	<p>bendraudami mokosi elementarių savikontrolės įgūdžių. Atlikdami tą patį darbą netrukdo esančiam šalia.</p> <p>Aiškinas, kad ne visada norai yra patenkinami.</p> <p>Žaidybinių situacijų metu ieško konflikto sprendimo būdų.</p> <p>Vaizduoja tinkamus ir netinkamus poelgius, įsijausdamas į draugo, brolio ar kt. vaidmenis. Dėlioja siužetus iš paveikslėlių (geri ir blogi poelgiai).</p> <p>Žaidžia bendrus žaidimus, laikosi žaidimo taisyklių, veikia šalia kitų atsargiai, netrukdydami, gerbdami jų privatumą.</p> <p>Kultūringai bendrauja su visais vaikais: pasisveikina, atsisveikina, padėkoja. Kaupia gerų darbų „kraitelę“.</p> <p>„Užaugina gerumo medį“, ant jo kabinami gerumo, mandagumo</p>
		6 žingsnis	<p>Dažniausiai savarankiškai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių.</p> <p>Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį</p>	

				linkėjimų žodžiai. Naudoja žaidimus: mylavimus, kykavimus, juokinimus
1.3	Santykiai su bendraamžiais	1 žingsnis	Patinka būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus	Domisi vaikais, ieško draugo žaidimui.
		2 žingsnis	Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus. Duoda žaislą kitam, jį ima iš kito, supykęs atima žaislą iš kito, jam suduoda	Individualiai ir grupelėmis klausosi skaitymo. Draudimų dažnai nepaiso.
		3 žingsnis	Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus tuo pačiu žaislu. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko patinkančio jam žaislo	Domisi suaugusiaisiais, esančiais grupėje, atsako į pakalbimą. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo žaidimui. Dažnai konfliktuoja (ima tą patį žaislą, atima). Reiškia palankumą: šypsosi, glosto, bučiuoja, vadina vardu. Savo teises gina protestuodamas. Pradedą domėtis vienas kitu: pavadina žaislus, veiksmus, prašo, komentuoja
		4 žingsnis	Kartu su bendraamžiais žaidžia patinkančius jam žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Padedamas suaugusiojo palaukia savo eilės, dalijasi žaislais. Gali turėti vieną ar kelis nepastovius žaidimo partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko	Domisi draugų darbais, daiktais, žaislais, jausmais. Aiškinasi sąvoką „draugas“, įvardina artimiausius draugus. Aiškinasi, kad draugai būna įvairūs: draugiški, išradingi, užsispyrę.
		5 žingsnis	Sėkmingai įsilieja į vaikų grupę ir kartu žaidžia.	

		<p>Tikslingai atsineša žaislą iš namų ir kartu žaidžia su žaidimo draugu.</p> <p>Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu. Gali padėti kitam vaikiui.</p> <p>Gali turėti draugą kurį laiką nesikeičiantį žaidimo partnerį</p>	<p>Kartoja susitikimo ritualus, kreipdamiesi vardu, pasilabindami.</p> <p>Vardija, kieno koks žaislas, dalijasi žaislais, saugo ir tausoja ne tik savo, bet ir draugo žaisliukus. Naudoja susidraugavimo būdus: mandagiai pasisveikina, pasiūlo kartu žaisti, pasidalina žaislais, padeda bėdoje, norą bendrauti parodo šypsena, maloniu žvilgsniu. Kuria grupės tradicijas, elgesio taisykles. Lankosi kitose centro grupėse. Patirdami, kad aplink yra daug draugiškų vaikų. Įvairios veiklos metu padeda silpnesniam, jaunesniam už save, nesišaipto iš kito nelaimės. Meninės veiklos metu gamina dovanėles draugams.</p> <p>Žaidžia vaidmeninius, statybinius žaidimus, išbando įvairias žaidimo galimybes, tariasi dėl vietos, vaidmenų, klausosi draugų norų, dalinasi</p>
	6 žingsnis	<p>Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius. Palaiko pastovią draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Dalijasi žaislais. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas, ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą ar kelis žaidimų partnerius</p>	

				žaislais. Žaidžia judriuosius žaidimus – laikosi žaidimų taisyklių, derina savo veiksmus, kartu patiria džiaugsmą. Interpretuoja, vaidina, fantazuoja drauge su kitais, išreikšdami savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį
1.4	Santykiai su suaugusiaisiais	1 žingsnis	Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jo kalbinamas, žaidinamas. Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, verkia atsiskirdamas nuo tėvų, padedamas pedagogo nurimsta ir įsitraukia į veiklą	Tvarkosi savo žaidimo vietą, padeda draugams ar auklėtojai. Deda daiktus ir žaislus į jiems skirtas vietas.
		2 žingsnis	Parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo besirūpinančiu suaugusiuoju, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Geba padėti suaugusiam tvarkyti žaislus	Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkarto ja jo veiksmus.
		3 žingsnis	Mėgdžioja juo besirūpinančių suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai juo besirūpinantis pedagogas yra šalia jo arba matomas netoliese	Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.). Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. Mimika, gestais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą,

				kalbę, gėdą. Žodžiu išreiškia norus
		4 žingsnis	<p>Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės pedagogais, bendradarbiauja su jais: kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę.</p> <p>Dažniausiai priima pedagogo pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju.</p> <p>Kasdieninėse situacijose stengiasi laikytis suaugusiojo nustatytos tvarkos bei elgesio taisyklių, tačiau supykęs, susijaudinęs gali nepaklusti, priešintis</p>	<p>Stebi suaugusiųjų gyvenimą, diskutuoja apie žmonių darbą, šeimą. Seka suaugusiųjų pavyzdžiu, iš jų mokosi, kreipiasi pagalbos, patarimo, klausinėja, išklauso, rodo savo darbelius, džiaugiasi savo pasiekimais. Kviečia kartu veikti, žaisti.</p>
		5 žingsnis	<p>Drąsiai bendrauja su pažįstamais žmonėmis grupėje.</p> <p>Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus ir bendrą veiklą. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus.</p> <p>Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi suaugusiojo nustatytų elgesio taisyklių, susitarimų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam</p>	<p>Bendrauja su jais pagarbiai, kultūringai. Dalinasi įspūdžiais, kaip padeda suaugusiems ir šeimos nariams.</p> <p>Įsiklauso į suaugusiųjų siūlymus, patarimus, atlieka nedidelius įpareigojimus.</p> <p>Aptaria bendravimo su aplinkiniais elgesio taisykles.</p>
		6 žingsnis	<p>Nusiteikęs geranoriškai ir pagarbiai bendrauti su suaugusiais. Susitaria su juo besirūpinančiais suaugusiais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešiška. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei</p>	<p>Klausosi suaugusiųjų pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, dainų, lopšinių. Susipažįsta su įstaigoje dirbančiais žmonėmis, jų veikla. Žaidimų metu imituoja, išbando suaugusiųjų darbus.</p>

				<p>Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi tėvų darbovietėse, muziejuose, parodose, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose ir kt., bendrauja su kitų vaikų šeimos nariais, mažai ar visai nepažįstamais žmonėmis.</p> <p>Diskutuoja, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, kuria žaidybines situacijas, kaip negalima elgtis. Aiškinasi pavojingas situacijas, aptaria, į ką reikėtų kreiptis pagalbos. Domisi žmonėmis, kurie rūpinasi žmonių saugumu: policininkais, gaisrininkais, gydytojais.</p> <p>Susipažįsta su jų profesija, aiškinasi, kokiais telefono numeriais juos iškviešti</p>
1.5	Mokėjimas mokytis	1 žingsnis	Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus	Išbando naujus žaidimus. Pagiria draugą, leidžiant jam patirti sėkmės
		2 žingsnis	Nori naujų išpūdžių, todėl domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas	

			paimiti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Patraukia, pastumia paridena, įdeda ir išima daiktus	jausmą. Žaidžia pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio). Žaidžia kartu su bendraamžiais žaidimus. Ieško paveikslėlių knygelėse.
		3 žingsnis	Veikia spontaniškai ir tikėdamas tam tikro rezultato. Džiaugiasi tuo, ko išmoko	
		4 žingsnis	Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta žaisti, veikti. Pasako, ką veikė ir ką išmoko	Varto savo ir draugų meninės veiklos, kitų gebėjimų ir pažangos vertinimų segtuvus – apmąsto, vertina savo ir kitų veiklą bei rezultatus.
		5 žingsnis	Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. Aptaria padarytus darbus	Varto knygeles. Kalba apie mokymąsi mokykloje. Pasako, kas jam geriausiai sekasi, ką jau moka padaryti. Pasakoja, kaip padeda tėvams. Apie save kalba pozityviai.
		6 žingsnis	Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu. Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi	
2.	Tyrinėjantis save ir supantį pasaulį			
2.1	Aplinkos pažinimas	1 žingsnis	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius. Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus	Tyrinėja save veidrodyje, tapatina su draugais. Įvardina berniuką, mergaitę. Pasako savo vardą.
2 žingsnis		Stebi, atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė)	Susipažįsta su mašina, autobusu, dviratuku ir kt. transporto priemonėmis, su buities daiktų paskirtimi (šaukštu valgome, plaktuku kalame, iš puoduko	
3 žingsnis		Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų,		

			<p>domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Žino savo ir savo šeimos narių vardus</p>	<p>geriame ir kt.), parodo namų apyvokos daiktus, gyvūnus, augalus. Ieško paveikslėliuose ar tarp žaislų nurodyto gyvūno, mėgdžioja jo balsą, parodo, o vėliau ir įvardina gyvūnų pagrindines kūno dalis, kai kuriuos skiriamuosius požymius (uodega, sparnai, pelekai), judesius (skrenda, plaukia, bėga, striksi ir kt.). Paveikslėlyje ar aplinkoje parodo gėlytę, medelį, bando pasakyti spalvą, kiekį. Įvairių pojūčių pagalba, susipažįsta su vaisiaus ir daržovės savybėmis (spalva, dydis, skonis, kvapas). Randa kitą tokį pat atviruką su dailės kūrinio reprodukcija, fotografija. Ketinimui, sumanymui įgyvendinti spaudžia mygtukus, rankenas, atkabina kabliukus, bando segioti sagas, ką nors išvynioti ir suvynioti, išpakuoti.</p>
--	--	--	--	---

				<p>Veikia su vaikiško dydžio namų apyvokos ir sodo tvarkymo įrankiais kartu tvarkosi grupėje, lauke. Žaisdamas su vyresnių vaikų ar suaugusiųjų rūbais, skraistėmis, apdangalais, batais, vaikas kuo nors apsimeta, patiria malonumą supanašėdamas su suaugusiuoju. Su lėle ir kitais siužetinėmis žaislais žaidžia lyg su gyvais: glosto, maitina, migdo, prausia, šukuoja, rengia, vežioja ir pan. Domisi temomis žmogus, artimųjų žmonių veikla („Mama plauna indus“, Senelis skaito laikraštį“ ir pan.). Daiktai, veiksmai su jais, jų paskirtis, namų apyvokos daiktai (rūbai, baldai, indai ir kt.), žaislai, darbo įrankiai (šluota, kibiras, laistytuvas ir kt.). Gamta, augalai (medžiai, gėlės, daržovės, vaisiai),</p>
--	--	--	--	---

				naminiai gyvūnai (katė, šuo, karvė, arklys, ožka, kiaulė, gaidys, višta, antis ir kt.), laukiniai gyvūnai (kiškis, lapė, meška, vilkas ir kt.) ir paukščiai (varna, gandrai ir kt.), vanduo buityje (bėga, šaltas-karštas, vandenyje maudosi, juo prausiasi, jame skalbia) ir gamtoje (bėga upeliukas, upė, jūra)
		4 žingsnis	Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, kuriame gyvena pavadinimą, savo vardą ir pavardę. Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, daržoves, pasako jų pavadinimus	Kaupia informaciją apie šeimą, gimtinę, savo šalį, tradicijas, šventes. Susipažįsta su šalies sostine Vilniumi, šalies simbolika. Perkelia į grupę savo šeimos patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Stebėdamas suaugusiųsius, jų veiksmus, išbando naujus veikimo bei elgesio būdus, juos perima, pritaiko. Žiūrėdami paveikslus, nuotraukas, išvykų ir ekskursijų metu susipažįsta su įvairiomis žmonių profesijomis, jų
		5 žingsnis	Žino, kas yra šeima, pasakoja apie ją, jos buitį. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę. Žino savo kaimo pavadinimą. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir laukinius gyvūnus. Skiria daržoves, vaisius, uogas nusako panaudojimo maistui būdus	
		6 žingsnis	Žino savo tėvų profesijas, žino savo namų adresą, įvardija savo giminaičius. Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, buitį ir darbą.	

		<p>Žino tradicines šventes.</p> <p>Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų.</p> <p>Samprotauja apie tai, kur jie gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai.</p> <p>Moka prižiūrėti ir stebėti kambarinių augalų, daržovių augimą.</p> <p>Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui ir augalų panaudojimą maistui</p>	<p>atliekamais darbais ir darbo rezultatais.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu, išvykų bei ekskursijų metu pratinasi globoti ir saugoti gamtą, augmeniją, gyvūniją, demonstruoja gebėjimą tinkamai elgtis gamtoje, viešose vietose.</p> <p>Kaupia įvairią medžiagą apie gyvūnus, augalus.</p> <p>Įvairių priemonių pagalba kaupia informaciją apie naminius ir laukinius gyvūnus, vabzdžius, paukščius, žuvis.</p> <p>Pokalbių metu pasakoja apie savo augintinius, jų priežiūrą ir poreikius, ar miške matytus gyvūnus, kaime auginamus gyvulius. Aiškinasi, kuo naudingi gyvūnai, kuo pavojingi, kodėl jie tokie būna ir kaip apsisaugoti nuo jų grėsmės. Žiemą lesina paukštelių, neša žvėreliams maisto.</p> <p>Skiria ir pavadina dieną, naktį,</p>
--	--	---	---

				<p>apibūdina orą. Stebėjimų metu susipažįsta su nuosekliais gamtos pakitimais rudenį, žiemą, pavasarį, vasarą, žmonių atliekamais žemės ūkio darbais įvairiais metų laikais. Klausosi pasakojimų, žiūri filmukus apie saugų elgesį gatvėje, gamtoje, prie vandens, su buitinais prietaisais ir kt.</p>
2.2	Skaičiavimas (S) ir matavimas (M)	1 žingsnis	<p>S Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra/nėra, dar, taip/ne.</p> <p>M Domisi kitokios formos, dydžio, spalvos daiktais: siekia juos paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus</p>	<p>S Pavadina daiktus, rūšiuoja juos pagal dydį, spalvą, kiekį (vienas, daug), dėlioja nesudėtingus loto.</p> <p>Atrenka parodytos formos ir spalvos daiktus, žaislus.</p> <p>Grupuoja daiktus, žaislus pagal formą, spalvą, dydį.</p> <p>Tapatina daiktus, dedamus į įdubimą, išpjovą tiesiogiai: pridedant, pamatuojant.</p> <p>M Rūšiuoja, grupuoja, lygina daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Iš dviejų formų ar</p>
		2 žingsnis	<p>S Supranta ką reiškia vienas, du, daug.</p> <p>M Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti, didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.)</p>	
		3 žingsnis	<p>S Skiria sąvokas mažai (vienas, du) ir daugiau. Pradedą suprasti, ką reiškia padalinti daiktus po vieną, po lygiai. Geba išrikiuoti daiktus į eilę.</p>	

			<p>M Tapatina daiktus pagal formą ir dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, geltonos, mėlynos, žalios) daiktus</p>	<p>dydžių parenka nurodytą, grupuoja vienarūšius, labai skirtingos formos daiktus, pagal kontrastingas spalvas ir kt. požymius. Atlieka įvairius veiksmus su didaktiniais žaislais (išdėlioja, surenka, sumauna žiedus, įdeda vieną į kitą ir kt.). Dėlioja iš dviejų- trijų dalių dėliones, korteles.</p>
		4 žingsnis	<p>S Pradedą skaičiuoti daiktus. Padalina daiktus po lygiai. Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius pirmas, antras.</p> <p>M Atrenka vienodos formos, dydžio ar spalvos daiktus. Manipuliuodamas daiktais (juos vartydamas, padėdamas šalia, uždėdamas ant, įdėdamas į, atsižvelgdamas į daikto formą, dydį, spalvą) bando konstruoti, komponuoti, grupuoti.</p> <p>Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydziams, dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais.</p> <p>Pradedą skirti kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn.</p>	<p>S Sistemina, klasifikuoja, apibendrina elementarią informaciją, skaičiuoja, matuoja, lygina, grupuoja. Eksperimentuoja. Aplinkoje ieško daiktų, kurių yra po vieną, kokių- po daug. Kalboje vartoja žodžius vienas, daug, nė vieno. Skaičiuoja ir atskaičiuoja daiktus pagal pasakytą skaičių ar pateiktą pavyzdį. Įvairioje veikloje skaičiavimui vartoja kelintinius skaitvardžius.</p>

			<p>Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu.</p> <p>Žino metų laikus</p>	<p>M Lygina dvi daiktų grupes nuosekliai uždėdamas vieną daiktą ant kito ar pridėdamas vieną daiktą prie kito, pridedant ar nuimant daiktą, padaro iš daiktų grupės lygybę. Lygina labai kontrastingus ir vienodus daiktus pagal ilgį, plotį, aukštį, didumą, storį. Dėlioja daiktus didėjimo arba mažėjimo tvarka. Lytėjimo, regėjimo bei judėjimo pojūčių pagalba susipažįsta su geometrinėmis figūromis. Aplinkoje ieško atitinkamos formos daiktų dydžių ir spalvų. Dėlioja geometrines figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka. Įvairių žaidimų metu pratinasi skirti dešinę ir kairę rankas, juda nurodyta kryptimi: pirmyn, atgal ir t. t., nusako daikto padėtį kito daikto atžvilgiu. Žiūrėdami įvairius paveikslėlius, atlikdami stebėjimus</p>
	5 žingsnis	<p>S Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio, daiktų savybių, jų padėti erdvėje. Skaičiuoja bent iki 4. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Pastebi, kaip sudaryta daiktų, elementų seka, sugeba pratęsti ją 1–2 daiktais. Skiria kelintinius skaitvardžius.</p> <p>M Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja sąvokas vienos spalvos, dvispalvis. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Kalbėdamas apie nuotolį, atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja sąvokas ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis ir pan. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane – už manęs, šalia manęs, kairėje manęs ir pan. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas: šiandien, vakar, rytoj</p>		
	6 žingsnis	<p>S Susieja daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja iki 6. Palygina mažai daiktų turincias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja sąvokas daugiau/mažiau, po lygiai.</p>		

			<p>M Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą, tačiau plokštumos ir erdvės sąvokų dar nevartoja. Grupuoja, klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais, tačiau tūrio, talpos, masės sąvokų dar nevartoja. Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį medžiagos kiekį. Palygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius. Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui; šalia, vienas už kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt. Pradedama suvokti laiko tėkmę ir trukmę; žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.)</p>	<p>pasivaikščiojimų metu, susipažįsta su paros dalimis: diena, naktis, rytas, vakaras; aiškinasi jų nuoseklumą, taip formuojant supratimą apie parą, teisingai vartojant sąvokas, vakar, šiandien, rytoj. Kasdienės veiklos metu susipažįstama su savaitės dienomis</p>
2.3.	Emocijų suvokimas ir raiška	1 žingsnis	<p>Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo nerimą, atsiskyrus nuo tėvelių, džiaugiasi jam sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų</p>	<p>Žaisdamas, bendraudamas išreiškia savo jausmus ir norus. Kalba apie jausmus, žiūrindamas paveikslėlius, nuotraukas, piešinius, knygų iliustracijas. Išdarinėja grimasas žvelgdamas į veidroді. Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia pasakyti, ką mėgsti,</p>
	2 žingsnis	<p>Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kitų džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas</p>		
	3 žingsnis	<p>Pradedama atpažinti, ką pats jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedama naudoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas</p>		

			<p>emocijas ir į jas skirtingai reaguoja. Reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius</p>	<p>kaip jautiesi, su koku žaislu nori žaisti. Žiūri nuotraukas ir pasako, kur mergaitės, o kur berniukai. Savo jausmus išreiškia bendraudamas ir žaisdamas vaizduotės žaidimus. Žaidžia žaidimus, per kuriuos pasako, kaip jis jaučiasi, ką jis mėgsta, su koku žaislu nori žaisti. Vartoja „aš“, „mano“, „man“ – „Aš noriu lėlės“. Vartoja kai kuriuos vertinimo žodžius: „Agnė gera“, „Agnė bloga“, vėliau – „Aš – gera“. Savo elgesį vaikas vertina, atsižvelgdamas į pritariančią ar nepritariančią suaugusiojo veido išraišką. Nenoriai dalinasi savo žaislais, asmeniniais daiktais. Atsisveikina ir pasisveikina su šeimos nariais, sako ačiū, prašau. Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. Naudoja siužetinius</p>
--	--	--	--	---

				žaislus, daiktus-pakaitalus. Domisi vaikais, ieško draugo žaidimui. Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus
		4 žingsnis	<p>Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas.</p> <p>Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Ima suvokti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus.</p>	<p>Tyrinėja savo ir kitų nuotaikas: linksmas, liūdnas, aiškinasi veido išraiškos mimikas: „nusimineš“, „piktas“, „verkiantis“, „džiugus“. Stebi, aiškinasi, pajaučia, išgyvena, kad visi žmonės patiria jausmų, emocijų, minčių: gali džiaugtis ir pykti, būti laimingi ir nelaimingi. Mimikas naudoja saviraiškai: šypsena, linksmos akys, ašaros, susiraukęs, piktas veidas. Stebi jas veidrodyje. Atlieka mimikos pratimus (prieš draugą ir prieš veidrodį): šypsosi sau, draugui; nustemba (pakelti antakius); vaizduoja pyktį (suraukti kaktą); baimę</p>
		5 žingsnis	<p>Apibūdina savo jausmus ir situacijas, kuriose jie kilo.</p> <p>Vis geriau supranta kitų jausmus ir tinkamai į juos reaguoja.</p> <p>Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais</p>	
		6 žingsnis	<p>Pavadina bei apibūdina savo jausmus, juos sukėlusias situacijas ar priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas ir tinkamai reaguoja. Dažniausiai geranoriškai nusiteikęs kitų atžvilgiu</p>	

				<p>(išplėsti akis). Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu. Iš vaikų balsų įrašų bando nuspręsti, kokios jie nuotaikos. Išreiškia savo savijautą, norus žodžiais, įvardina savo emocijas būsenas bei jų priežastis įvairiose gyvenimo situacijose. Užbaigia frazes „Man patinka, nes...“, „Aš laimingas, nes...“ ir kt. Naudoja „nuotaikų lentą“: gamina veidukus. Liūdniems, piktiems vaikams padeda patarimų korteles (simbolius). Simboliniais paveikslėliais ženklina knygelėse, siužetiniuose paveikslėliuose pavaizduotų žmonių, gyvūnų nuotaiką. Kuria nuotaikingų veidų paveikslą. Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinių, jas</p>
--	--	--	--	---

				išreikšdami spalvomis, linijomis, formomis. Kasdienės, ugdomosios veiklos, pasivaikščiojimų, išvykų bei ekskursijų metu, bendraudami rodo jautrumą kitiems. Domisi draugo savijauta, stebi, kada kitam liūdna, skauda, gera ar linksma, nuramina, džiaugiasi kartu. Paguodžia kitus myluodami, maldydami, žaidindami, juokindami
2.4.	Tyrinėjimas	1 žingsnis	Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui.	Įkišęs ranką į „stebuklingą maišelį“, liečia, čiupinėja, glamžo, spaudo esančius daiktus ir bando ištraukti.
		2 žingsnis	Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų	Antspauduoja panaudodamas gamtinę medžiagą. Sukelia vėją: išmėgina kuo galima vėdintis (skarele, pučiant, bėgiojant, sukantis, mosuojant ranka, popieriaus lapu)
		3 žingsnis	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip veikia	
		4 žingsnis	Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas	Ieško atsakymo į probleminį klausimą „Kodėl?“. Kuria savo pomėgių

		5 žingsnis	Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (ratai apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Paaikškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti	knygeles. Išbando magneto galimybes. Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo. Dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose. Kuria stebėjimų fotografijų parodėles
		6 žingsnis	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip gyvena žmonės kitose šalyse. Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriesi nuo jų. Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja	
2.5.	Iniciatyvumas ir atkaklumas	1 žingsnis	Pats juda sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsį, seka judantį daiktą akimis. Šypsosi, žvelgdamas į akis, čiauškdamas	Randą naują žaislą ir išbando jo galimybes. Žaidžia situacijas „Aš pats“.
		2 žingsnis	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja, tai, kas pavyko. Veiksmiais ir atskirais garsais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų	Piešia piešinį mamai, tėčiui, sesei ar broliui. Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą. Pats išsirenka ir pasiūlo auklėtojai vartyti, skaityti knygele
		3 žingsnis	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“	
		4 žingsnis	Dažniausiai pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina nuo	Pats pasirenka veiklą iš auklėtojos pasiūlytų variantų.

			paties pasirinktos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. Nepavykus įveikti kliūtis, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį	Sprendžia auklėtojos sudarytas problemines situacijas – teikia pasiūlymus. Apibrėžia savo rankos plaštaką, pasirenka ir priklįuoja paveikslėlius, žyminius, ką gali nuveikti darželyje ir kieme. Piešia piešinių „Mano diena“. Pats randa išeitį iš įvairių žaidybinių situacijų. Bando išspręsti konfliktą be suaugusiojo pagalbos. Bando naujus veiklos būdus. Drąsiai imasi naujos, nepažįstamos veikos, rodo iniciatyvumą
		5 žingsnis	Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį	
		6 žingsnis	Plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po pietų miego. Susidomėjęs ilgesniam laikui ištraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti jo paties sugalvotą veiklą	
3.	Komunikuojantis			
3.1.	Rašytinė kalba	1 žingsnis	Varto, žiūrinėja paveikslėlių knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Stebi rašančius, domisi įvairiais rašikliais	Klausosi pasakojimų ir skaitomų trumpų kūrinių, kūrinių apie kitų kraštų gyvūnus ir pan. Žiūri dideles, spalvingas knygeles, kalendorius, žurnalus, reklaminių plakatų iliustracijas. Stebi skaitymą skatinančią aplinką (varto knygeles, žurnalus, paveikslėlius).
		2 žingsnis	Savarankiškai ir padedant suaugusiajam varto knygeles. Nori, kad jam paskaitytų mėgstamas knygeles. Žiūrinėjant paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Reaguoja į skaitomą tekstą rankų, kojų judesiais, veido raiška, emocijomis. Įvairiais rašikliais spontaniškai brauko popieriaus lape	
		3 žingsnis	Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Pradedą pažinti aplinkoje esančius simbolius. Įvairiomis	

		rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas	Vaikas keverzoja su rašikliu, pieštukais, flomasteriais ant popieriaus lapo. Stebi užrašytą savo vardą ant piešinio, darbelio, kortelės. Pasako savo ir kitų vardus, atsiliepia, pašauktas vardu, kalbasi, klausinėja. Įsijungia į pasakojimą, bando kartu dainuoti. Dalyvauja iškylose, renginiuose. Stebi pedagogą, kai jis garsiai komentuoja, ką daro, ką yra padaręs, ką ketina daryti toliau. Žaisdamas kalba su savimi
	4 žingsnis	Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaito knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Domisi ne tik įvairiais rašikliais, bet ir kompiuteriu. Kevertzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus), pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje	Pažįsta, atpažįsta grafinius simbolius (raides, žodžius). Žaidžia jais imituoja raštą (kevertzoja, piešia, rašo raides, junginius). Stebi kaip rašo suaugusieji, mėgina pamėgdžioti. Piešia ornamentus, spalvina, karmo, lipdo-lavina smulkiuosius rankų raumenis (rašo smėlyje, lentoje, rengia piešinių parodas. Įvardija
	5 žingsnis	Domisi abėcėlės raidėmis,. Supranta, kad kažkurios raidės turi savo pavadinimą Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjo bruožus. Supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis). Kopijuoja raides, paprastus žodžius.	

			Bando rašyti raides, pradėdami savo vardo raidėmis. Kompiuteriu spausdina savo vardą, trumpus žodelius	keletą jam reikšmingų raidžių. Nurodo, kurios raidės yra didžiosios, kurios – mažosios. Piešiniais, ženklais, raidėmis išreiškia savo išgyvenimus, patirtį.
		6 žingsnis	Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais. Domisi iliustracijomis. Supranta nesudėtingų tekstų siužetą. Supranta nesudėtingų tekstų siužetą. Domėdamasis spausdintu tekstu klausinėja. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį. Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą. Kompiuteriu rašo raides, žodžius	
3.2.	Sakytinė kalba	1 žingsnis	Klausosi suaugusiojo. Supranta elementarius klausimus ir prašymus. Skiria griežtą ir malonų kalbančiojo suaugusiojo kalbėjimo toną. Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų reiškinį pavadinimus. Daug čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis	Įvardina, ką mato knygelėje, klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinių. Atsako į klausimus: kas čia?, ką veikia? Atsako į pateiktus klausimus, susijusius su sekta ar skaityta pasaka. Kalba sakiniiais, vartoja žodžius, padedančius bendrauti su aplinkiniais ir išreikšti savo norą. Aktyviai dalyvauja pokalbyje: klausia atsako, pasakoja apie save, žaislus, paveikslus, įvykius. Klausos suaugusiųjų kalbos, bendrauja su suaugusiuoju, kitais vaikais. Paveikslėliuose, nuotraukose parodo ir pavadina berniuką,
		2 žingsnis	Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Klausos ir supranta nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraštus, pasakas, pasakojimus. Išklauso ir supranta elementarius vienas po kito išsakomus nurodymus. Pradedą kalbėti dviejų trijų žodžių sakiniiais. Kalba apie tai ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Noriai dalyvauja pokalbiuose. Kartoja suaugusiam padedant, girdėtus trumpus kūrinius	
		3 žingsnis	Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių. Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. 3–4 žodžių sakiniiais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Kalba	

			<p>ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo apie aplinkos objektus jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus, pats klausia. Kartu su suaugusiuoju dainuoja daineles, deklamuoja eilėraščius, užbaigia žinomas pasakas. Sako „ačiū“, „prašau“. Domisi televizijos laidomis vaikams, kalba apie jas</p>	<p>mergaitę, senelį, močiutę, tetą, dėdę. Pradedą kalbėtis su draugu: pavadina žaislus, veiksmus, siūlo, prašo, komentuoja. Klausosi raiškaus, gyvo emocių pasakojimo, sekimo, skaitymo deklamavimo, dainavimo, vaidinimo. Žaidžia žaidimus liežuviui ir lūpomis: užpučia žvakę, pučiant plukdo popierinį laivelį, per šiaudelį pučia vandens ar oro burbulus, žaidžia pirštukų žaidimus. Susipažįsta su daiktais, žaislais, stebėdamas aplinką, veikdamas su paveikslėliais, daiktais, žaislais ir susipažindamas su jų ypatybėmis bei funkcijomis. Žaisdamas, klausydamasis suaugusiojo kalbos, stebėdamas jo veiklą įtvirtina žodžius (profesijų, augalų, maisto, rūbų, baldų, naminių gyvūnų ir jų vaikų, žaislų daiktų dalių pavadinimai).</p>
--	--	--	--	---

				<p>Kartu su suaugusiuoju žiūri jo raidos lygį atitinkančias TV laidas, kalba apie tai, ką mato ir girdi. Žiūri rodomus paveikslėlius, atkreipiant dėmesį į reiškinius. Žaidžia žodžių (tarimui) ir kitus kalbinius žaidimus</p>
		4 žingsnis	<p>Kalba suprantamai, daro daug klaidų. Mėgsta daug kalbėti. Savo įspūdžius reiškia trumpais sakiniais, Deklamuoja trumpus eilėraščius. Kalba apie save vartodamas įvardžius: aš, mane. Išvardija ką mato paveikslėlyje. Kalbėdamas derina giminę. Pasako, ką nupiešė, sukonstravo</p>	<p>Naudoja apibendrinamuosius žodžius. Vartoja kuo daugiau mandagių žodžių. Išgirsta ir suvokia auklėtojų kalbą. Atidžiai išklauso sekamų pasakų. Padedant auklėtojui bando atpasakoti perskaitytą pasakėlę. Bendrauja su tėvais, auklėtojais, auklėtojų padėjėjais. Vaikai domisi kitais žmonėmis. Jaučia suaugusio meilę, prierašumą.</p>
		5 žingsnis	<p>Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. Klausydamas skaitomo ar pasakojamo teksto, klausinėja. Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę. Pasakoja, kalbasi apie matytus filmukus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja</p>	<p>Užmezga kontaktą su vaikais bendraamžiais, kviečia veikti kartu. Klausio šalia esančio, stengiasi suprasti. Atsiliepia šypsena, dėmesiu, gestu,</p>
		6 žingsnis	<p>Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų. Seka ir suvokia knygelės, pasakojimo, pokalbio eigą. Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, visai grupei. Komentuoja, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytą ar girdėtą per įvairias skaitmenines</p>	

			laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas	žvilgsniu. Kalba apie tai, ką galvoja, ką veikia. Užmezga dialogą. Trumpai papasakoja apie paveikslėlį. Auklėtojai padedant, atpasakoja pasakėles, savo kalbą palydi gestais, mimika. Varto knygeles, „skaito“ knygelių paveikslėlius. Dėlioja korteles su daiktais ir jų pavadinimais. Pratinsi taisyklingai vartoti kalboje trumpuosius ir ilguosius balsius
3.3.	Problemų sprendimas	1 žingsnis	Pakartoja nepasisekusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo pagalbos	Žaidžia auklėtojos sutarytas problemines situacijas „Ką daryti – atėmė žaisliuką“. Stebi savo veiksmų pasekmes. Prašo pagalbos nepavykus atlikti veiklos. Auklėtojos padedamas atkreipia dėmesį į kasdienę situaciją „čia ir dabar“. Deda didesnę kibirėlį į mažesnę. Kiemo aikštelėje randa balą ir kartu su auklėtoja sprendžia problemą – kaip nesušlapti kojyčių?
		2 žingsnis	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos	
		3 žingsnis	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą	

		4 žingsnis	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos	Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. Ieško tinkamų sprendimo būdų. Ieško paveikslėliuose skirtumų. Sprendžia problemines situacijas „Ką daryti“ – patarimai draugams. Sudaro veiksmų planą tikslui „Noriu sužinoti“. Taiso sugadintą daiktą, suplėšytą knygutę. Bando su auklėtoja įvardinti pasekmes „Kas bus, jeigu...“. Žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus: „Kaip pereiti gatvę?“, „Susirgo...“ ir pan.
		5 žingsnis	Retsykiai pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos	
		6 žingsnis	Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Nepasisekus bando kelis kartus ieškodamas vis kitokios išeities arba prašo suaugusiojo pagalbos	
4.	Sveikas ir saugus			
4.1.	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	1 žingsnis	Bando valgyti ir gerti iš puodelio savarankiškai	Žaidimo pagalba susipažįsta su higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, nosine, šukomis. Atlieka veiksmus su higienos priemonėmis, vėliau juos naudoja žaisdami. Klausosi pasakojimų, skaitomų kūrinių apie švarą, dienos ritmą, saugų elgesį namuose, gamtoje.
2 žingsnis		Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Jaučia, kada nori tuštintis ir šlapintis, kartais tai parodo mimika, ženklais arba pasako. Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą		
3 žingsnis		Valgo ir geria savarankiškai. Pradeda naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Padedamas bando praustis, nusišluostyti		

			veidą, rankas. Padeda vieną kitą daiktą į vietą	<p>Žaidimų metu įtvirtinami savarankiškumo įgūdžiai: maitina lėles, jas rengia, guldo, veda pasivaikščioti, bando tvarkingai sudėti drabužėlius. Imituoja maitinimosi judesius, elgesį prie stalo. Stalo žaidimų, knygelių plakatų, kortelių pagalba susipažįsta su vaisiais, daržovėmis, sveiku maistu, turimas žinias įtvirtina žaisdami. Žaidimų metu formuojasi saugaus elgesio įgūdžiai. Piešdami išreiškia savo emocijas ir pojūčius. Bando papasakoti, ką pavaizdavo savo darbelyje</p>
	4 žingsnis		<p>Valgo gana tvarkingai. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam servuoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių kitų pavojingų</p>	<p>Stebėdami sergančius ir sveikus žmones nuotraukose, paveikslėliuose., girdėdami įvairias istorijas apie ligonius, ieško ligos požymių, iš veido ar kūno išraiškos nustato, kas yra sergantis. Žinias įtvirtina individualių užsiėmimų metu, per</p>

			daiktų. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė	žaidimus, pokalbių metu. Susipažįsta su maisto reikšme žmogaus sveikatai, sveikatos mitybos reikalavimais, žino, kad vaisiais ir daržovės – vitaminų šaltinis, aiškinasi piramidės sudėtį. Prieš valgio gaminimą nusiplauna rankas, užsiriša skarelę ar užsideda kepuraitę, po darbo sutvarko darbo vietą.
		5 žingsnis	Valgo tvarkingai. Dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. Serviuoja ir tvarko stalą vadovaujamas suaugusiojo. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Priminus stengiasi sėdėti. Stovėti, vaikščioti taisyklingai	Kasdienio maitinimosi metu, naudodamiesi stalo įrankiais, įgyja praktinių gebėjimų teisingai naudotis stalo įrankiais
		6 žingsnis	Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių	
4.2.	Fizinis aktyvumas	1 žingsnis	Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, įkalnėn ir nuokalnėn, laiptais aukštyn, ko nors įsitvėręs atsistoja, stovi laikydamasis, vedamas arba savarankiškai. Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiupdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gniaužo, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą	Atlieką rytinę mankštą, eina pasivaikščioti. Dalyvauja rytinėje mankštoje, pasivaikščiojimuose, judrioje veikloje ir kt. Žaidžia judrius, orientaciją lavinančius žaidimus, juda, aktyviai veikia.

		<p>2 žingsnis</p> <p>Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčias, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Ridena, meta, gauda kamuolį</p>	<p>Paprašius parodo, ką kiekviena kūno dalis gali daryti: (pvz.: judinti ranką, po to kitą ranką, pečius, galvą, liemenį, klubus, vieną, po to kitą koją, judinti visą kūną ir galop sustingti ir nejudėti). Grupėje parenkamos priemonės stimuliuoti fizinį vaikų aktyvumą, skatina pažinti savo kūno galias. Atlieka pėdos bei taisyklingos laikysenos formavimo pratimus</p>
		<p>3 žingsnis</p> <p>Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gauda kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą</p>	
		<p>4 žingsnis</p> <p>Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia</p>	<p>Kiekvieną dieną, išskyrus lyjant ir sningant, eina pasivaikščioti į lauką, laiku keliasi, eina dienos poilsio, dalyvauja kūno kultūros užsiėmimuose, sveikatingumo savaitėse. Žaidžia,</p>

			dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį	juda, aktyviai veikia bei ilsisi, turi galimybę pasidalinti su draugais ir pedagogais ne tik džiaugsmingais, bet ir skaudžiais išgyvenimais, sulaukdamas jų paramos bei pagalbos, vaikas jaučiasi saugus. Žaidžia lauko ,sportinius bei judrius žaidimus, žaidimų aikštelėje
		5 žingsnis	Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Laipioja lauko įrengimais. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, sega sagas). Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gauda, mušinėja	
		6 žingsnis	Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus	
5.	Kūrybingas			
5.1.	Estetinis suvokimas	1 žingsnis	Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi	Klauso specialių dainelių vaikams, pasakojimų su dainelėmis. Klausosi žinomos melodijos atliekamos įvairiais

			ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius	instrumentais. Įsimena ir atpažįsta girdėtą muziką. Pamokytas, geba elgtis pagal sceninio elgesio taisykles: išeina į „sceną“ nusilenkia, palaukia, kol baigsis plojimai. Vaikas kviečia ir
		2 žingsnis	Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos vaizdus, spalvingas knygelių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka	kitus (suaugusiuosius ir vaikus), kad dainuotų, šoktų, grotų kartu su juo. Įsimena dainų žodžius (nekreipiant dėmesio į netikslią tartį). Rodant pedagogui vaikas atlieka naujus judesius ir judesių pagalba atskiria muzikos kontrastus: tyliai – garsiai, lėtai – greitai. Žaidžia teatrinius žaidimus individualaus pamėgdžiojimo forma (pamėgdžioja suaugusįjį, gyvūną). Žaidžia: lyg būtų mama, tėtis, vairuotojas, gydytojas. Žaidžia didaktinius žaidimus – su daiktais (maudo ir rengia lėlę, maitina šuniuką). Atlieka tariamus veiksmus
		3 žingsnis	Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių iliustracijas, žaislus, džiaugdamosis savo puošnia apranga. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis	

			(lyg valgo, miega, verda ir pan.). Naudoja siužetinius žaislų rinkinius: gyvūnus, įvairių formų figūrėles. Saugiai ir tvarkingai naudojami dailės reikmenimis. Vaikai nuosekliai dirba grupėje, tariasi dėl būsimo darbo rezultato, vertina savo pasiekimus
	4 žingsnis	Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo nuomonę kuris muzikos kūrinėlis, dainelė šokis, vaidinimas, dailės darbelis gražesnis. Keliais žodžiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygelį iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę	Klausosi grožinės literatūros kūrinėlių. Lankosi meno parodose, muziejuose, dalijasi įspūdžiais. Kuria meninius darbelis, dainuoja, šoka, vaidina, klausosi muzikos kūrinėlių. Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailę darbus.
	5 žingsnis	Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlių, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį,	Stebi gamtos, aplinkos grožį, klausosi gamtos garsų

			aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus	
		6 žingsnis	Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio dailės, tautodailės kūrinių siužetą, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė. Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu	
5.2.	Meninė raiška	1 žingsnis	Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas suklusdamas, nutildamas, nustodamas judėti arba krykštaudamas, judėdamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais. Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu. Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja palikdamas pėdsakus (taškus, įvairių kryptų linijų brėžius, dėmes). Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas liečia, apžiūrinėja, varto	Vaizduoja įvairius ženklus: brūkšnelius, apskritimus, linijas ir t. t., eksperimentuoja su piešimo priemonėmis. Piešia pieštukais, flomasteriais, vaško kreidelėmis, teptukais, guašo dažais, akvarele, štampuoja įvairiomis priemonėmis, piešia ant įvairaus dydžio ir spalvų popieriaus.
		2 žingsnis	Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu. Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonės (tirštų dažų, minkštos tešlos) paliekamu pėdsaku ir patiriamais	Tepa vieną popieriaus skiautelę klėjais, uždeda reikiamoje vietoje ir prispaudžia. Dėlioja paveikslėlius ant magnetinės lentos, popieriaus. Apklįjuoja iš paruoštų formų, atskirų dalių, plėšo

			<p>jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą). Geba plėšyti popierių, o vėliau ir atkirpti žirkėmis. Geba lipdyti iš plastilino, modelino ir molio bei tešlos</p>	<p>popierių ir jį klijuoja, priklijavus nupiešia trūkstamas, smulkesnes dalis. Atplēšia iš didelio popieriaus gabalo mažesnę, popieriaus juostelę plėšo</p>
		3 žingsnis	<p>Susidomėję klausosi dainų instrumentinių kūrinėlių, emociškai jas (šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka). Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais. Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų–trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas. Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu</p>	<p>smulkiais gabalėliais, juos dėlioja popieriaus lape. Vėliau ima naudotis žirkėmis, karmo popieriaus juosteles mažais gabalėliais. Volioja tarp delnų ir ant lentelės didesnę ar mažesnę plastilino ar modelino gabalėlį, ištempia, sulenkia, išspaudžia duobutes, griovelius ir t. t. Klausosi linksmų, ramių, maršinių muzikos kūrinų, instrumentų garsų, dainavimo. Atlieka ritmiškus judesius, judesius su priemonėmis (žaisliukai, barškučiai) pagal muziką. Eina ratuku susikibę rankomis, vorele, žaidžia muzikinius ratelius, liaudies žaidimus. Dainuoja paprastas, trumpas daineles, daug kartų kartoja su</p>

			auklėtoja. Ritmiškai eina vietoje, ratu, ploja, trepsi, stuksena pagal muziką	
		4 žingsnis	<p>Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams. Šoka spontaniškai kurdamas trijų–keturių natūralių judesių seką. Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas. Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir</p>	<p>Susipažįsta su dailės darbais ir sąvokomis: su pagrindinių dailės šakų kūrinių, tautinio meno darbais, su pagrindinėmis dailės sąvokomis (skulptūra, tapyba, keramika). Stebi aplinką, gamtą, žmogų, jo veiklą, kuria ir eksperimentuoja įvairiomis dailės technikomis: piešia, tapo, dekoruoja, lipdo, konstruoja, lanksto, aplikuoja, karpą. Aktyviai dalyvauja kūrybinėje veikloje: stebi, komentuoja, turtina žodyną, pateikia savo idėjas, sumanymus, patiria teigiamas emocijas, formuoja darbo įgūdžius, tobulina motorinius gebėjimus. Žaidžia žaidimus balsui, kvėpavimui lavinti (kalbėjimas, dainavimas,</p>

			<p>priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas</p>	<p>skandavimas), žaidimus ritiniams, melodiniams deriniams, dinamikai, tempui suvokti, atsipalaidavimo žaidimus. Juda pagal skambančią muziką: reaguojant į tempo, aukščio, dinamikos pasikeitimus. Sugalvoja, ką kiekviena kūno dalis gali daryti: (judinti ranką, po to kitą ranką). Juda nenaudodamas tam tikrų kūno dalių (rankų, kojų, galvos). Juda kaip lapas, vėjas, lietus, saulė, dramblys, tigras, vabalas, viščiukas, gyvatė, kiškis ir kt. Stovint vienam priešais kitą – vienas vaikas rodo sugalvotus judesius, o kitas atkartoja juos tarsi veidrodyje, po to pasikeičia vaidmenimis, poromis – suglaudus nugaras, liečiantis tik kaktomis, susikibus rankomis ir pan. Juda grupėmis, išsirikiavus vienas paskui kitą (gyvatėle) – priekyje</p>
--	--	--	---	---

				<p>esantis vaikas kuria ir rodo judesius, kiti stengiasi tiksliai atkartoti, po to pasikeičia vaidmenimis. Susipažįsta su lietuvių liaudies tradiciniais žanrais: klauso pasakų, padavimų, mena mįsles, sako skaičiuotes, erzimus, žaidžia žaidimus, šoka ratelius, mėgdžioja aplinkos, gamtos garsus. Susipažįsta su kalendorinių švenčių tradicijomis ir papročiais. Švenčia kalendorines šventes. Vaidina pasitelkus lėlės (lėlės – žaislai, pirštinės pieštukinės lėlės, lėlės ant pagaliukų, lėlės marionetės)</p>
		5 žingsnis	<p>Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniui. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.).</p>	

			<p>Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.</p> <p>Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus). Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes.</p> <p>Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką. Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais.</p> <p>Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje)</p>	
		6 žingsnis	<p>Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. Dainuoja trumpas daineles, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria</p>	

		<p>melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai. Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai–žemai) ir laiko (greitai–lėtai) elementus. Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis</p>	
--	--	---	--

Ugdymo(si) būdus bei metodus pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai, kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį – planuoti veiklą, parinkti ugdomąją medžiagą.

Žaidybinis metodas – skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą.

Vaizdinis metodas – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis metodas, kurio pagalba vaikams padedama per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Žodinis metodas (pasakojimas, pokalbis) suteikiantys galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis metodas, sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Juos papildome **projektiniu metodu**. Projektų metodo taikymas padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą. Tai vienas iš aktyviųjų metodų, skatinantis ugdymo turinio ir metodų kaitą, lanksčiai integruojant ugdymo sritis, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtojimą.

Metodai ir priemonės nėra statiški, jie papildomi, atnaujinami atsižvelgiant į vaikų norus, pedagogų

sumanymus, vietas, šeimos rekomendacijas, pedagogų gerą patirtį. Didelis dėmesys skiriamas sveikatinimo priemonėms.

V SKYRIUS

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimai ir jų vertinimas – neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai – tai ugdymosi procese jų įgyti gebėjimai, žinios, nuostatos.

Vertinimo tikslas – padėti mokytojams ir kitiems ugdymo dalyviams tikslingai stebėti vaikų ugdymo(si) pasiekimus, pažangą, atpažinti jų ugdymo(si) poreikius, kuo kryptingiau pritaikyti ikimokyklinio ugdymosi turinį vaikų grupei ir kiekvienam vaikui, garantuoti ugdymo(si) prieinamumą ir kokybę, užtikrinti tęstinumą bei dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių ugdymo(si) pasiekimai vertinami vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu, 2014 m.

Ugdymo pasiekimų vertinimo dažnumas: du kartus metuose (rudenį ir pavasarį 1 priedas). Pasiekimai aptariami su tėvais nuolat ir leidžia individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymo(si) gebėjimus bei sunkumus.

Vaiko pasiekimų dokumentavimas: vaiko pasiekimų aplankuose kaupiami vaiko darbeliai, vaikų kūrybos knygelės, „minčių lietus“, klausimai-atsakymai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, „auksinės mintys“, nuotraukos, užrašai, diagramos, lentelės, garso ir vaizdo įrašai ir kt.

Vaiko pasiekimų aptarimas: apie ikimokyklinio ugdymo mokytojų pastebėtus vaikų įgytus pasiekimus tėvai gali būti informuojami nuolat (ryte, vakare, atsivežant ar parvežant vaiką, elektroninėmis informacinėmis priemonėmis ir kt.). Išsamesnė informacija apie vaiko pasiekimus ir pažangą tėvams bus pateikiama du kartus metuose.

Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti duomenys aptariami mokytojų tarybos posėdyje, apibendrinti duomenys aptariami Vaiko gerovės ugdymo komisijos posėdžiuose.

Vertinimą vykdo: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojos, muzikos pedagogė, logopedė, kineziterapeutė. Vertinimo rezultatai aptariami individualiai, pokalbiuose su tėvais (globėjais) ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį.

VI SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281.
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. balandžio 24 d. įsakymas Nr. V-268 Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymo Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ pakeitimo.

3. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 4. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/naujienos/ipup-projekto-naujienos/paskelbta-ikimokyklinio-ugdymo-metodiniu-rekomendaciju-elektronine-versija/20064>.
 5. Priešmokyklinio ugdymo(si) bendroji programa. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 6. E. Adaškevičienė, Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Klaipėda: KUL, 2004.
 7. Dodge D. T., Colker J., Džeroman C., Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Presvika, 2007.
 8. L. Jankauskienė, Z. Miciūnienė, Saugus elgesys: metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Vilnius, 2008.
 9. Jungtinių tautų vaiko koncepcija, ratifikuota 1995 liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr.I-983, Vilnius, 2000.
 10. Specialiojo ugdymo pagrindai. Vadovėlis edukologijos specialybės studentams. Šiaulių universiteto leidykla, 2003.
 11. Vingras A., Černiauskienė V. Pirmieji penkeri vaiko gyvenimo metai. Vilnius, 2010.
 12. Saugus elgesys. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams, Vilnius, 2008.
 13. <http://www.ikimokyklinis.lt>
 14. <http://www.patycios.lt>
 15. <http://www.sauguskelyje.lt>
-

